

**CEMİL ORUÇ, OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUĞUN DİN EĞİTİMİ,
DEM YAYINLARI, 2021, s. 232.****Mine TAŞDEMİR KULUÇ****Article Info***Kitap Tanıtımı/****Book Reviews***Geliş Tarihi: 02/04/2023**Kabul Tarihi: 22/08/2023***Atıf**Taşdemir Kuluç, M. (2023). Cemil Oruç, Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi, Dem Yayınları, 2021, *Anasay* 25, 296-300.

Çocuklara din eğitiminin verildiği ilk yaşları ihtiva etmesi bakımından okul öncesi dönem çok kritik bir öneme sahiptir. Bu dönemdeki çocuklara yapılan başarılı bir din eğitimi, çocuğun ilerleyen yaşlarda dine bakışını olumlu yönde etkileyeceği gibi çocuğun yaratıcısıyla ilişkisini düzenleme noktasında da büyük bir görev üstlenmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 2013 yılında 4-6 yaş Kur'an Kurslarını açmasıyla beraber bu alanda yapılan akademik çalışmaların sıklaştığı dikkat çekmektedir. Bu alanda çalışmaları olan akademisyenlerin çalışmalarında dönemin farklı özelliklerini ön plana çıkardıkları ve her birinin bu dönemi farklı açılardan ele aldığı dikkat çekmektedir. Kimisi bu yaş grubundaki çocuklara verilecek din eğitiminde "aile" vurgusu yaparken, kimisi de okul öncesi eğitim kurumlarını incelemiş ve bu kurumlarda öğrenim gören çocukların ebeveynlerin görüşleri çerçevesinde düşüncelerini ve eleştirilerini kaleme almıştır. Yine aynı şekilde okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan eğitimcilerin görüşleri ekseninde değerlendirmelerin yapıldığı akademik çalışmalar mevcuttur. Ancak sınırlı sayıdaki bu makalelerin dışında, okul öncesi dönemde din eğitimi konusunun çalışıldığı çok az kitap vardır. Cemil Oruç'un *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi* isimli kitabı alandaki bu boşluğu doldurmaya yönelik kapsamlı ve önemli bir eserdir.

Prof. Dr. Cemil Oruç, 2019 yılından beri İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda görev yapmaktadır. Oruç, *İmam-I Gazâli'nin Eğitim Anlayışı* isimli doktora tezini 2009 yılında vermiştir. Oruç'un, ahlak ve değerler eğitimi, gelişimsel din eğitimi ve alternatif eğitim yaklaşımları hakkında kaleme aldığı birçok kitap, araştırma makalesi ve kitap bölümü vardır. Okul öncesi dönemle ilgili çalışmalarından bazıları şunlardır: "Okul Öncesi Dönemde Dini Duygunun Kökenleri ve Gelişimi", "İngiltere'de Okul Öncesi ve İlköğretim Okullarında Resmî Din Eğitimi: 'Müslüman Okulu' Örneği", "İngiltere'de Okul Öncesi ve İlköğretim Okullarında Resmi Din Eğitimi I: Devlet Okulu Örneği". Oruç'un genel itibarıyla çocukluk dönemi din eğitimiyle ilgili çalışmalar yürüttüğünü söylemek mümkündür. Nitekim o, okul öncesi dönemle ilgilendiği kadar erken çocukluk dönemiyle de ilgilenmiştir. Yazarın, "Erken Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Teorileri Bağlamında Din Eğitimi" ve "Erken

* Doktora Öğrencisi, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Eğitimi, mine_tsdmr@hotmail.com, **ORCID ID** <https://orcid.org/0000-0001-9296-885X>

Çocukluk Dönemi Din Eğitime Çoğulcu Bir Yaklaşım: ‘Gift to the Child’” isimli çalışmaları mevcuttur. Son yıllarda daha çok çalışılan bir alan olan okul öncesi dönem hakkında çokça yayını olan Oruç, din eğitimi sahasında okul öncesi dönem deyince akla gelen ilk isimlerden biridir. Bu dönem daha yeni yeni hak ettiği değere kavuştuğu söylenebilir. Günümüzde pek çok akademisyen bu alana dair çalışmalar yapmaktadır. Oruç’un çalışmaları bu akademisyenlere yol gösterici olması bakımından oldukça kıymetlidir.

Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi isimli kitap; içerdiği bilgilerle okul öncesi dönemini, bu dönemin kapsadığı yaş aralığını ve bu yaşların genel özellikleri, bu yaş grubundaki çocukların gelişim basamaklarını ve karakteristik özelliklerini fark etmede oldukça doyurucudur. Kitap aynı zamanda okul öncesi dönem denilince akla gelen en önemli isimlerden, bu isimlerin çalışmalarından ve en önemli görüşlerinden bahsetmesi yönüyle de bu alanda çalışacaklara yardımcı olacak, yön gösterecek mahiyettedir. Nitekim okul öncesi dönemle ilgili çalışmak isteyen biri Oruç’un işaret ettiği isimlerle ve eserlere baş vurarak işini kolaylaştırabilir. Okul öncesi dönem çocuğunun dini eğitiminin ele alındığı eser, bu dönem kapsamına giren çocuklar ve din eğitimi tüm yönleriyle, en açık şekilde anlatıldığından sadece akademik çalışmalar yapanlara değil başta öğretmenler olmak üzere ebeveynler için de rehber niteliğindedir. Bir araştırma kitabı olan eser, önsöz ve sonuç kısmı hariç üç bölümden oluşmaktadır. Yazar, önsöz kısmında bu kitabı yazmaya başlamadan önce literatür taraması yaptığında okul öncesi dönem çocuğunun din eğitimi konusuyla ilgili, ülkemizde yapılan çalışmaların hem sayısı hem de muhtevaları bakımından sınırlı olduğunu gördüğünü ifade etmiştir. Yaptığı araştırmalar sırasında bu dönemi konu alan çalışmaların ikisi yüksek lisans, biri doktora tezi olmak üzere yalnızca üç tezden ibaret olduğunu ifade etmiştir. Bazı din eğitimi kitaplarında, okul öncesi dönemin alt başlık olarak geçtiğini ve bu dönemle ilgili sayıca çok az makaleye rastlandığını ifade eden yazar, böyle bir kitap çalışması yapmaya karar verdiğini söylemiştir.

Kitabın birinci bölüm başlığı “Okul Öncesi Dönem Eğitiminin Tarihçesi”dir. Bu bölüm “Okul Öncesi Dönem Eğitiminin Tanımı, Önemi ve Amacı” ve “Okul Öncesi Dönem Eğitiminin Tarihi Gelişimi” isimli iki genel alt başlıktan oluşmaktadır. İlkinde kişilerin gelecekteki yaşamlarının temellerinin okul öncesi dönemde atıldığından ve insanın bütün gelişimsel özelliklerinin en yoğun şekilde bu dönemde görülmesinden dolayı okul öncesi dönemin kritik bir öneme haiz olduğu söylenmiş, eğitim psikolojisi gibi diğer bazı bilim dallarına konu olan çalışmaların da hayatın ilk yıllarına ait gelişim özelliklerinin kişinin bütün gelişim dönemlerinde etkilediğini ortaya koyduğu ifade edilmiştir. Eğitimin en önemli amacının bireyin içinde bulunduğu ortama dengeli bir şekilde uyum sağlaması olduğu vurgusu yapılmış, bu uyumun sağlanmasının temelinin okul öncesi dönemde atıldığı söylenmiştir.

“Okul Öncesi Dönem Eğitiminin Tarihi Gelişimi” isimli diğer başlık altında okul öncesi dönem eğitime dair ilk çalışmaların 20.yüzyılın başlarında psikoloji biliminin gelişmesiyle ortaya çıktığı söylenerek, eğitimle alakalı çalışmaların geçmişini çok eskilere götürmenin mümkün olduğu hatırlatılmıştır. İslam dininin yayılmasıyla kurumsallaşan bazı yapıların, bugünkü birçok kurumun nüvesini oluşturması bakımından değerli olduğu ifade edilerek, bu yapılardan “küttab”ın fonksiyonları üzerinde durulmuştur. Bu genel bilgilerden sonra bu başlığın altında, “Klasik Dönem İslam Eğitimi”, “Osmanlı’da Okul Öncesi Eğitimi”, “Cumhuriyet Döneminde Okul Öncesi Eğitimi” ve “Avrupa’da Okul Öncesi Dönem Eğitimi” olmak üzere dört ayrı alt başlık açılmıştır. Bunlardan ilkinde Fârâbî (v. 950), İbn Miskeveyh (v. 1030), İbn Sina (v. 1036), Gazali (v. 1111), Zernuci (v. 1194) ve İbn Haldun (v. 1406)’un eğitime dair görüşlerine yer verilmiştir. “Osmanlı’da Okul Öncesi Eğitimi” başlığında, “küttab”ın fonksiyonunu üstlenen okulların isimlerine ve özelliklerine değinilmiştir. Söz konusu okulların programları hakkında da bilgiler verilmiştir. “Cumhuriyet Döneminde Okul Öncesi Eğitimi” başlığı altında ülkenin savaşta olmasına rağmen eğitim hususuna verdiği öncelik ve öneme dikkat çekilmiştir. Bu dönemde eğitime yönelik ilk çalışmalara örnek mahiyetinde Birinci Heyet-i İlmiye’nin çalışmaları zikredilmiştir. “Avrupa’da Okul Öncesi Dönem Eğitimi”

başlığının altında ise Avrupa eğitim düşüncesinin gelişiminin antik Yunan uygulamalarına kadar götürülebileceği söylenerek, okul öncesi dönem eğitimiyle ilgili çalışmaları olan bazı isimler zikredilerek kısaca çalışmaları hakkında bilgilere yer verilmiştir. Bu isimler John Locke (v. 1704), Jean Jacques Rousseau (v. 1778), Johann Heinnick Pestalozzi (v. 1827), Friedrich Fröebel (v. 1852), John Dewey (v. 1952) ve Maria Montessori (v. 1952)'dir.

Kitabın ikinci bölümü “Okul Öncesi Dönemde Gelişim ve Temel Dini Kavramlar” adını taşımaktadır. Bu bölüm genel üç başlığa, sonrasında da alt başlıklara ayrılmıştır. İkinci bölümün ana başlıkları, “Gelişim Psikolojisi”, “Gelişim Alanları” ve “Temel Dini Kavramlar”dır.

“Gelişim Psikolojisi” başlığı altında gelişim psikolojisinin insanın gelişim aşamalarını ve bunların kendilerine has özelliklerini tespit ettiği söylenmiş ve gelişim psikolojisinin öğrenen ve öğrenenler açısından büyük bir öneme sahip olduğu ifade edilmiştir. Gelişimin sadece sayısal ölçümlerle açıklanamayacağı, birçok yapı ve işlevi bütünleştiren karmaşık bir olgu olduğu söylenmiştir. Gelişimin çok yönlü ve karmaşık bir süreç olduğuna vurgu yapılmış, “kapasite” kavramına yer verilmiştir. Gelişimde kalıtım ve çevrenin etkisi konusunda ise eğitim psikolojisinde bu konunun sıkça tartışıldığı ancak kesin sonuçların elde edilemediği bilgisine yer verilmiştir. Gelişimin önemli kavramlarından birinin “kritik dönem” olduğu söylenmiş ve kritik dönemin, gelişimde; sonuçları yaşam boyu devam eden davranış biçimlerinin yer alması mümkün olan bir dönemi ifade ettiği bilgisi eklenmiştir. Bu dönemde yerleşen davranış biçimlerinin açıklanması maksadıyla “iz bırakma” kavramının kullandığı söylenmiştir. Gelişimin, öğrenme ve olgunlaşmayı içine alan hem biyolojik hem de insanın kendi çabasıyla edindiği durumları kapsayan geniş anlamlı bir kavram olduğu vurgusu yapılmıştır.

“Gelişim Alanları” başlığı altında ise, Piaget’in, insanın doğumundan ergenliğine kadar gelişimi üzerine önerdiği dört evreden bahsedilmiştir. Okul öncesi dönemin daha iyi anlaşılması için, altı yaşına kadar çocuğun gelişim alanları hakkında bilgi verilmiştir. Bu başlık kendi içerisinde sırasıyla, “Bedensel Gelişim”, “Bilişsel Gelişim”, “Sosyal ve Duygusal Gelişim”, “Kişilik Gelişimi”, “Dini Gelişim” ve “Ahlâk Gelişimi” alt başlıklarıyla her gelişim basamağı hakkında açıklamalar yapılmıştır. Birinci başlık olan “Bedensel Girişim” başlığı altında, yeni doğan bir bebeğin ilk haftadan itibaren hızlı gelişmeler görüldüğü ifade edilmiş ve ay ay bir çocuğun gelişim özellikleri hakkında kısa ama doyurucu bilgiler verilmiştir. Bir bebeğin ilk on iki ayının gelişim özelliklerinden sonra 18 ay ve 2 yaş özelliklerine değinilerek bir sonraki başlık olan “Bilişsel Gelişim” başlığına geçilmiştir. Burada bilişsel gelişimle ilgili ilk çalışmaların Piaget ve Vygotsky tarafından yapıldığı bilgisinden sonra Piaget’in bilişsel gelişime dair düşüncelerine yer verilmiştir. Çocuğun içinde doğduğu dünyayı anlama çabasının sürekli devam ettiği bilinen bir gerçektir. Çocuğun basitten başlayıp gittikçe karmaşık hale gelen bir zihinsel düzen içinde çevreye uyum sağladığı düşüncesini aktaran yazar Piaget’in çocuğun uyum sürecini gelişimsel dönemlerine göre dört aşamada incelediğini söyleyerek bu dört aşama hakkında bilgiler verir. Bu dört aşama sırasıyla şöyledir: 1. Duyumsal-Devimsel Dönem (0-2 yaş), 2. İşlem Öncesi Dönem (2-7 yaş), 3. Somut İşlem Dönemi (7-11 yaş) ve 4. Soyut İşlem Dönemi (11+yaş).

Sosyal ve Duygusal Gelişim başlığı altında, bu gelişim alanının bir toplumla karşılaşan ve bir şekilde toplulukla zorunlu bir iletişime giren çocuğun, içerisinde yaşadığı toplumla olan ilişkisiyle ilgilendiği ifade edilmiştir. Burada Erikson’un sekiz aşama olarak belirttiği gelişim sürecinin ilk üç aşaması hakkında bilgi verilmiştir. Bu üç gelişim aşaması şöyledir: Temel Güvene Karşı Güvensizlik (0-1.5 yaş), Özerkliğe Karşı Şüphe ve Utanç (1.5-3 yaş) ve Girişkinliğe Karşı Suçluluk (3-6 yaş). Kişilik Gelişimi isimli bir diğer alt başlıkta kişiliğin, bireyin davranışlarının devamlılık, özgünlük ve bireyselliğini ifade ettiği söylendikten sonra bunun bireyin psiko-sosyal süreciyle ilgili olduğuna dair birçok araştırmanın yapıldığı bilgisi verilmiştir. Bu kısımda Erich Fromm, Freud ve Freud’un en yakın öğrencilerinden olan Carl Gustav Jung’ın görüşlerine yer verilmiştir. Dinî gelişim başlığı altında, dinin insan hayatının en önemli yönünü ilgilendiren psikolojik ve sosyal bir gerçeklik olduğu söylenmiş, çocuğun dinî gelişimi konusuyla alakalı çalışmaları olan belli başlı isimlerin görüşlerinden ve eserlerinden

bahsedilmiştir. Bahsi geçen isimler; Ernest Harms, David Elkind, Ronald Goldman, James W. Fowler, Gordon Allport, David Heller, Robert Coles ve Kerim Yavuz'dur.

Kitabın ikinci bölümünün son ana başlığı “Temel Dinî Kavramlar” dır. Burada, Dinî Duygu, Dinî Olgunlaşma/Hazırbulunuşluk ve Din Eğitimi olmak üzere üç temel kavrama alt başlıklar halinde yer verilmiştir. Dinî Duygu başlığı altında duygu hakkında yapılan farklı tanımlamalara yer verilerek duygu kavramı üzerine görüş bildiren bazı isimlerin görüşlerine yer verilmiştir. Din duygusunun, içgüdüsel olmasa da insanın doğuştan var olan, diğer bazı duygularla etkileşim halinde eğitim ve çevre şartlarına bağlı olarak bireyde gelişen yine bireye ait subjektif bir duygu olduğu ifade edilerek ikinci kavram olan Dinî Olgunlaşma/Hazırbulunuşluk'a geçilmiştir. Bu başlıkta hazırbulunuşluk, insanın belli bir gelişim görevini olgunlaşma ve öğrenme yoluyla yapabilecek düzeye gelmesidir şeklinde tanımlanmış ardından hazırbulunuşlukla ilgili olan gelişme alanlarına değinilmiştir. Yeterli hazırbulunuşluk düzeyine ulaşılmaksızın yapılan eğitim faaliyetlerinin, kişiyi olumsuz yönde etkileyeceğini hatta kişinin bu yöndeki yeteneklerinin kısmen işlemez duruma gelmesine dahi yol açabileceğini ifade eden Oruç, bu konuya dair Gâzâlî, Piaget ve Goldman'ın görüşlerine ve bu görüşlere yapılan eleştirilere yer ayırmıştır.

Din Eğitimi isimli başlıkta ise genel anlamda din eğitiminin tanımına yer verilmiş, din eğitiminin kişide bilişsel, duyuşsal ve davranışsal değişim meydana getirmesi gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Yazar ardından din eğitiminin amacıyla ilgili bazı görüşlere yer vermiş ve yaşadığımız çağda din eğitiminden beklentilerin neler olduğuna dair görüşlerini maddeler halinde zikretmiştir.

Üçüncü bölümün ismi, “Okul Öncesi Dönem Din Eğitiminin İlkeleri ve Temel Konular”dır. Bu bölüm “Din Eğitiminde Gözetilmesi Gereken İlkeler” ve “Din Eğitimi Konuları” olmak üzere iki ana başlıktan oluşmaktadır. Üçüncü bölümün ilk başlığı altında çocuk-çevre etkileşiminin çocuğun duygusal gelişimine olan katkılarından bahsedilmiş, çocuktaki dinî gelişimin de bu duygularla orantılı olarak ilerleme gösterdiği ifade edilmiştir. Okul öncesi dönemin çocuğun dinî duygularının gelişimi bakımından kritik evre olmasının altı çizilmiş, bu hassas dönemde çocuğa verilecek dinî eğitimin belirli ilkeler gözetilerek uygulanması gerektiği söylenmiştir. Bu dönemde yapılan bazı yanlış uygulamaların sonuçlarının çocuğun geleceğini olumsuz etkileyebileceği ifade edilmiş ve din eğitiminde gözetilmesi gereken ilkeler zikredilerek bu ilkelerine önemine dair bilgilere geçilmiştir. Bu ilkeler alt başlıklar halinde verilmiş ve her biri hakkında çeşitli bilim insanlarının görüşleri çerçevesinde değerlendirmelerde bulunulmuştur. Yine bu ilkelerle ilgili Kur'an'dan ve sünnetten de örneklere yer verilerek konunun önemine dikkat çekilmiştir. İsmi geçen alt başlıklar şunlardır: “Din eğitimi doğumdan itibaren başlamalıdır”, “Din eğitiminde gelişimsel özellikler dikkate alınmalıdır”, “Din eğitimi sevgi ve güven üzerine olmalıdır”, “Çocuğa iyi örnek olunmalıdır”, “Dinî içerikli hikâyelerden faydalanılmalıdır”.

Okul öncesi dönem din eğitiminin amacının çocuğa bazı teorik bilgilerin öğretilmesi ve bu öğretilenlerin anlaşılmasını beklemek olmadığı ifade edilerek, bu dönemin daha sonra kazanılacak dinî bilgi ve davranışların hazırlayıcısı mahiyetinde bir başlama/hazırlık dönemi olduğu düşüncesi vurgulanmıştır. Okul öncesi dönem din eğitiminde amacın, çocuğun dinin temel konularında fikir sahibi olmasını sağlamak, doğadan ve dış çevreden faydalanarak çocuğun düşünme gücünü geliştirmek ve bazı inanç ve ibadet konularından yüzeysel de olsa haberdar olmasını sağlamak olduğu vurgulanmıştır. Çocuğun inanç ve ibadet konularından yüzeysel olarak haberdar olmasının, ilerleyen yaşlarında faydalı sonuçlar doğuracağı ifade edilmiştir.

Din eğitiminin çocuğu sadece dinî bilgiyle donatmak anlamına gelmediği, aynı zamanda çocuğun duygu ve davranış boyutlarıyla da geliştirilmesi olduğu söylenmiş ardından bu bölümün bir diğer başlığı olan “Din Eğitimi Konuları” başlığına geçilmiştir. Bu başlık da iki alt başlığa ayrılmıştır: “İnanç Eğitimi”, “İbadet ve Dua Eğitimi”. İnanç bir kişinin zihinsel,

duygusal ve hayati fonksiyonlarını ihtiva eden bütünsel bir durum olduğu zikredilmiştir. “Her çocuk fitrat üzerine doğar, sonra anne ve babası onu Hıristiyan, Yahudi ve Mecusi yapar.” hadisiyle İslam dinine göre, her bireyin doğumla beraber bir inanç taşıdığı söylenmiştir. Hz. Peygamber’in okul öncesi yaştaki çocukların din eğitimine, ilk olarak inanç eğitimiyle başladığı söylenmiş ve inanç eğitiminin de merkezini Allah inancı oluşturduğu düşüncesinden hareketle; okul öncesi çağıdaki çocuklara verilecek inanç eğitiminin konularına geçilmiştir. Bunlar sırasıyla şöyledir: Allah inancı”, “peygamber inancı, melek inancı, kitap inancı, ahiret inancı. Bu konuların her biri alt başlıklar açılarak açıklanmıştır.

“İbadet ve Dua Eğitimi” başlığı da “Namaz” ve “Dua” konuları ele alınmıştır. Namaz hususunda, çocukları namaza alıştırmamanın en önemli adımlarından birinin onları ibadet yerlerine götürmek olduğunu söyleyen Oruç; çocukları günlük hayatın, güzel ve sevinçli ortamlarında namaz kılmaya alıştırmamanın, onlara nasıl kılınacağını öğretmek işe başlamanın isabetli olacağı kanaatinde. “Dua” başlığı altında dua etme eyleminin insanın varlık sebeplerinden biri olduğunu Kur’an’dan delillendirerek ifade eden Oruç, eğitim açısından düşünüldüğünde duanın "insan hayatına hem doğumdan önce hem de doğumdan sonra etki eden faktörlerden biri olduğunu ifade eder. Bu bağlamda Gâzâlî’nin dua hakkındaki görüşlerine yer verilmiş ardından okul öncesi dönem çocuğunun dua algısına dair açıklamalara geçilmiştir. Kitap, altı sayfalık “Sonuç” yazısıyla tamamlanmıştır.

Okul öncesi dönemde çocuğun din eğitimi konusuyla ilgilenenler için doyurucu bilgiler sunan bu eserin başta okul öncesi dönem din eğitimi hakkında kendini geliştirmek isteyen anne babalar olmak üzere, bu konuyla ilgilenen öğretmenlere, ilahiyat fakültesi öğrencilerine ve akademisyenlere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Etik Beyan

“Cemil Oruç, Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi, Dem Yayınları, 2021” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırma etik kurul kararı zorunluluğu taşımamaktadır. Makale, Etik Kurulları Yayın Etiği Komitesinin (Committe on Publication Ethics-COPE) yazar, hakem ve editörler için belirtilen kurallardan yararlanılarak oluşturulmuş olan Anasay dergisi etik kuralları çerçevesinde yazılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declares that they have no competing interests

Funding: The author declared that this study had received no financial support